

JEROME
KLAPKA
JEROME

ČAS
MÉHO
ŽIVOTA

VYŠEHRAĐ

Jerome Klapka Jerome
Čas mého života

JEROME
KLAPKA
JEROME

ČAS
MÉHO
ŽIVOTA

VYŠEHRA D

Kniha byla vydána za finančního přispění
Ministerstva kultury České republiky

Z anglického originálu My Life and Times
přeložil Milan Žáček
Typografie Vladimír Verner
Odpovědná redaktorka Marie Válková
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1586. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 180 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

Translation © Milan Žáček, 2017

ISBN 978-80-7429-845-5

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

Obsah

<i>Úvod</i>	9
<i>Předmluva</i>	19
<i>I. Příklad na svět a rodiče</i>	27
<i>II. Stává se ze mne chudý student</i>	41
<i>III. Zápisky nespokojeného mladíka</i>	53
<i>IV. Moje první kniha a jiné</i>	68
<i>V. Kola změny</i>	82
<i>VI. Další literární reminiscence</i>	96
<i>VII. Útrapy dramatikovy</i>	114
<i>VIII. Stávám se vydavatelem</i>	138
<i>IX. Autor v cizině</i>	159
<i>X. Autor si hraje</i>	176
<i>XI. Amerika</i>	193
<i>XII. Válka</i>	212
<i>XIII. Pohled do budoucna</i>	235
<i>Rejstřík</i>	246

Úvod

„Od autora *Tří mužů ve člunu*“ – jak Jerome K. Jerome ta slova nesnášel, slova obvykle vyvedená výrazným písmem na obálce a dokonce i na titulní stránce téměř každé následující knihy, kterou napsal. A přesto – stejně jako tomu bývá u všech tvůrců jednoho nesmrtelného klasického díla – smutně uznával dluh, kterým byl zavázán Georgeovi, Harrisovi a svému *alter ego*, J., neboť si dobře uvědomoval, že bez této úžasné knihy, která se dostala do rukou mimořádně vděčnému a nekonečně obdivnému národu roku 1889, kdy bylo Jeromeovi pouhých třicet let, by s velkou pravděpodobností žádné další knihy již nevznikly. Zcela jistě by v roce 1926 nemohl uzavřít svou nepřiliš slavnou, ale ve skutečnosti dosti ohromující literární dráhu vydáním kouzelně osobité autobiografie *Čas mého života* – a myslím, že ani já bych se neujal role jeho jediného životopisce.

Tedy ne *úplně* jediného: rok po Jeromeově smrti v roce 1927 jistý Alfred Moss přispěchal s biografií tohoto člověka, kterého podle všeho obdivoval více než kdokoliv jiný na světě. Moss byl radním ve městě Walsall ve střední Anglii, jehož byl Jerome tehdy (stejně jako dnes) jediným slavným synem a jehož čestné občanství získal krátce před svou smrtí. Původcovství a doba vydání oněch memoárů víceméně garantovaly, že se ponесou v oddaném, ne-li přímo hagiografickém duchu, a obecně vskutku působily dojmem jakéhosi rozšířeného nekrologu – do něhož však měl tendenci přispět svým dílem pouze málokterý z Jeromeových význačných přátel ze světa knih.

Toto všechno jsem zjistil počátkem šedesátých let jako zoufale nesečtělý mladíček čerstvě nastoupivší do soukromé internátní školy, především v důsledku přístupu toho přívětivějšího z mých učitelů angličtiny. Byli totiž dva: jeden byl ten Přívětivý, který mne nabádal,

abych knihy – i ty bez ilustrací – vnímal jako kamarády, zatímco ten Hrozný nám nadával a nutil nás učit se dlouhé pasáže z Wordswortha, Masefielda a Housmana; měl jsem raději toho Přívětivého. Brzy se dověděl, že se moje četba omezuje jen na časopisy (satirický *Punch*, a i tam jsem se textům spíše vyhýbal), nedostupnou sérii o Jenningsovi od Anthonyho Buckeridge a dobrodružství Jamese Bonda. Poté co z toho všeho něco vyrozuměl, nabídl mi tento starý dobrý angličtinář P. G. Wodehouse – spisovatele, o němž jsem dosud nikdy neslyšel a který mne okamžitě zaujal. Nemohl jsem uvěřit, že je *ve pořádku* číst ve vyučování věci komické tak, až vám smíchy tečou slzy, a že je to ve skutečnosti *literatura* – a pak jsem nemohl uvěřit svému štěstí, když jsem zjistil, že Wodehouse takových knih napsal desítky. Chtěl jsem se o tomto velikánovi dozvědět co nejlépe, ale nevyšla žádná jeho biografie; zapřisáhl jsem se proto, že ji sám napíšu – a v roce 1979 se tak stalo.

Další kniha, která mi byla doporučena, byli *Tři muži ve člunu*. Přečetl jsem ji dvakrát na jeden zátaž a užíval si rozkoše z toho, jak ve mně dokázal Harris v hamptoncourtském bludišti rozdmýchat záchvaty hlasitého a bláznivého smíchu. Chtěl jsem si o tomto velkém Jerome K. Jeromeovi zjistit co nejlépe, ale pokud jsem věděl, ani jemu nevyšla žádná biografie (ta Mossova byla už přes třicet let rozebraná), takže mě napadlo, že bych ji mohl napsat (vyšla roku 1981 a ani ona už dávno není na trhu). Nejhorší, co jsem se pak mohl dozvědět (a můj Přívětivý učitel byl natolik taktní, že když mi touto ocelovou trubkou dával ránu do týlu, přešel do téměř pohřebního basu), bylo, že kromě pokračování *Tří mužů ve člunu*, které pojednávalo o toulkách bůhví-kde –, JKJ *nenapsal vůbec žádné další knihy*. Oči se mi zalily slzami. Pro útěchu jsem dostal *Deník pana Nuly* od bratrů George a Weedona Grossmithových, a četba této nádherné knihy mi ihned zvedla náladu, která mi však vydržela jen do chvíle, kdy jsem se dozvěděl, že bratři Grossmithové *už žádnou další knihu nenapsali*: to mě tak otrávil, že jsem se ani nezapřisáhl, že sepíšu jejich biografie.

V případě sourozenců Grossmithových měl můj informátor pravdu, nicméně u Jeromea se můj přívětivý učitel šeredně mýlil (měl jsem teprve zjišťovat – obvykle na vlastní kůži –, že i milí lidé se mohou někdy mýlit), poněvadž JKJ ve skutečnosti vydal více než čtyřicet

knih a divadelních her a kromě nich ještě desítky esejů a článků pro dva časopisy, které založil a vydával: byly to *The Idler* a *To-day* –, načež jsem značnou část svého mládí promrhal snahami se jich dopřít.

Ptáte se, proč „promrhal“? Jistě, je trochu přehnané tvrdit, že pátrání po prvních vydáních Jeromeových děl byl jediný způsob, jakým jsem marnil čas (budižkničemu jsem byl v celé řadě ohledů), ale s myšlenkou na JKJ a samozřejmě i Wodehouse jsem opravdu strávil spoustu času, ale zatímco u PGW byly výsledky vždy uspokojivé – každý jeho text znamenal senzační úspěch, každý přinesl přesně to, co jste očekávali –, u JKJ byla produkce proměnlivá. Velice rád bych oznámil, že existuje dosud opomíjený Jeromeův klasický text, vedle něhož jsou *Tři muži ve člunu* pouhá ucházející zábava, ale není tomu tak. Líčení onoho potrhleho říčního výletu zůstává jeho nejlepším kouskem (skutečnost, že se už 103 let neustále vydává, tomu, zdá se napovídá, i navzdory Jeromeově původnímu záměru), nicméně k dispozici je i řada dalších textů, které člověku poskytnou velkou porci typické jeromeovské poetiky, a mohu jen doporučit dva svazky *Lenochových myšlenek*, *Poutníkův deník*, *Tři muže na toulákách* (rozhodně jejich první polovinu) a pokračování *Lenochových myšlenek* z roku 1905. Svým způsobem jsou skvělá i další díla (duchařské povídky, vynikající autobiografický román *Paul Kelver* a Jeromeova pocta *Davidu Copperfeldovi*, *Nájemník z třetího poschodí* – jakési shawovské podobenství v beletristické i dramatické podobě, a rovněž svěží a velmi zábavný román z roku 1909 s názvem *Oni a já*), nicméně každý, kdo bude očekávat, že mu způsobí stejné rozechvění jako *Tři muži ve člunu*, bude zklamán. Zajímavé však je, že jedna kniha „to“ přece jenom má, ta, kterou nyní držíte v rukou – *Čas mého života* je kvintesencí Jeromea Klapky Jeromea. Kniha roztěkaná, rozmanitá, duchaplně vnímavá a často i nepokrytě vtípná, s přiměřenou dávkou ohánění se známostmi, aby si ještě zachovala dekorum, a s dostatkem upřímně vážných poznámek k takovým tématům, jako je krutost vůči zvířatům, rasismus a hrůzy války, aby držela pohromadě, ba co víc, aby se jevila, že má určitý účel.

Jeromeovým účelem však evidentně nebylo čtenáře informovat o každé skutečnosti svého života (díkybohu!), nehodlal s ním ani

sdílet cokoliv důvěrného; kromě evokací zoufale bídného dětství (Jerome je v tomto směru mimořádně dobrý a máte pocit, že i úzkostlivě upřímný). Kniha nabývá podoby výtečně uspořádané sbírky anekdot a salonních úvah – sice ne tak nesourodé, jako byla jeho *Lenochova* pojednání, nicméně stále sbírky, jež vykazuje zdravou neúctu k chronologii a dokonce i náznak snahy o komplexnost. V určitém ohledu mám za to, že Jerome správně vytušil, že přesně toto lidé žádají od autora, který se proslavil především svým příjemně nenuceným přístupem a rozmarností a jehož vliv a obliba ve dvacátých letech po vrcholu z přelomu století přece jen notně zeslábly, ač jeho stále slavné jméno vzbuzovalo sympatie a respekt. Jerome si vždy uvědomoval, že se jeho hlas donese jen do určité vzdálenosti, a když nakonec sepsal *Čas mého života*, nehodlal ani v nejmenším působit jakkoliv okázale či sobecky na stránkách knihy, kterou zamýšlel jako poslední. (A tou *Čas* vsutku byl, pomíneme-li posmrtně vydanou divadelní hru *Duše Nicholase Snyderse*, nyní už zapomenutou, a dlužno říct, že odůvodněně).

Ve všech těchto ohledech *Čas mého života* bohatě naplňuje očekávání; na druhé straně, pokud šlo o jeho soukromý život, Jerome byl opravdu tím často propíraným typem člověka, „mimořádně uzavřeným mužem“, a pokud si někdo z jeho obdivovatelů představuje, že ho Jerome ve svých memoárech nechá nahlédnout pod pokličku, čeká ho jisté zklamání. Jerome už v mládí odháněl dychtivé lovce autogramů, zdráhal se být středem pozornosti jen proto, že nabyt jisté proslulosti, či se stát terčem jakýchkoliv společenských drbů, a i svou ženu Georginu se snažil udržet co nejdál od světa divadla, literatury, novinářiny a slávy – což byl stav, s nímž byla, pokud to lze určit, více než spokojená. Jeromeovy zmínky o Georgině jsou v *Čas mého života* skrovné, jako by skoro ani neexistovala, a jelikož tato kniha, spolu s biografií Alfreda Mosse, zůstává jediným pramenem, z něhož se lze něco dozvědět o paní Jeromeové, člověku nezbyvá než dojít k závěru, že byla v podstatě svěťice, která dělala vše, co se od ní žádalo, a nic víc – čili dokonalá viktoriánská manželka.

Ve své vlastní biografii jsem činil závěry i z Georginina mlčení – po Jeromeově smrti odmítala všechny nabídky k rozhovoru a zničila